

PETÄJÄVEDEN TEERITUTKIMUS 1998

Alustava katsaus

Tutkimuksen tarkoitus

Tavoitteena on hakea selvyyttä kanalintujen, erityisesti teeren, suuriin pesätappioihin. Mitkä ovat pahimmat munarosvot? Hanke on eräiltä osin jatkoa Petäjävedellä jo yli kymmenen vuotta jatkuneelle teeritutkimukselle. Hankkeen vetäjänä on vuonna 1998 ollut Petäjäveden riistanhoitoyhdistys.

Vähäisestä rahoituksesta johtuen vuonna 1998 on kyse lähinnä esitutkimuksesta, jonka toivotaan laajenevan asian perusteellisen selvittämisen tasolle. Hanketta ovat tänä vuonna rahoittaneet Keski-Suomen ympäristökeskus, Jyväskylän seudun rhy, Keski-Suomen riistanhoitopiiri, Petäjäveden Erämiehet r.y. ja Arktinen keskus Rovaniemeltä. Myös RKTL:n riistantutkimusosaston kanssa on ollut yhteistyötä.

Teerien ja munien radiomerkinnät

Tutkimusmenetelmänä oli sijoittaa radiomerkittyjä munia teerenpesiin ja arvioida muniin syntyneistä jäljistä pesätuhon aiheuttajaa. Teerenpesiä saatiin tietoon merkitsemällä naarasteeriä radiolähettimillä sekä metsäammattimiehiltä kyselemällä.

Naarasteerien pyynti ja merkintä tehtiin kevättalvella 1998 (Osmo Neijonen ja Erkki Pirkkalainen). Tappioita tuli radiolinnuille jo ennen pesimäkautta, joten lähettimillä varustettuja naarasteeriä on maastossa tällä pesimäkaudella ollut vain 7 kpl. Näiden pesien lisäksi radiomunia sijoitettiin kolmeen muuhun tietoon tulleeseen teeren pesään sekä yhteen metson pesään eli seurannassa oli yhteensä 11 pesää.

Käytettävissä oli värjättyjä parafiinilla täytettyjä kananmunia, joiden sisällä oli pieni radiolähetin. Kuhunkin pesään laitettiin yksi radiomuna. Pesätuhon sattuessa tavoitteena oli etsiä muna (jos ei pesässä) ja päätellä siihen tulleista jäljistä tuhon aiheuttaja.

Radioteerien kohtalo heinäkuun lopussa

Kaikilta radioteeriltä löytyi pesä toukokuussa, jolloin radiomuna sijoitettiin niihin. Muihin neljään pesään muna sijoitettiin kesäkuun alussa. Munia oli pesissä 5-10 kpl eli normaali määrä. Kouriutuminen ajoittui 12.-22. kesäkuuta. Kahden pesän kohdalla lienee kyse uusinnasta.

Haudonta-aikana vain yksi pesä tuhoutui kaikista yhdestätoista pesästä. Tuhon aiheuttajaksi epäillään näätää. Muna löytyi alle sadan metrin päästä pesästä hyvin piiloitettuna sammalten alle.

Lisäksi kahden pesän munat jäivät kylmilleen. Haukka oli tappanut yhden radioemon ja peto lienee vienyt myös erään toisen radiottoman kanan. Pesintä siis epäonnistui 27 %:lla naaraista, mutta pesän tuhoutumisia oli tällä kertaa vain 9 %:lla.

Poikueaikana menehtyi haukan kynsiin vielä kolmas radioteeri 24. heinäkuuta. Poikasten (4) selviytyminen on epävarmaa (kuukauden ikäisiä). Kun tämäkin pesue

katsotaan menetyksi, aikuisten lintujen petotappiot olivat siten toukokuusta heinäkuun loppuun 36 % (4/11).

Heinäkuun lopussa viidellä elossa olevalla radioteerellä oli yhteensä viisi poikasta.

Varsinaisten pesien lisäksi tehtiin hiekalle avoimelle paikalle viisi keinopesää radiomunista ja niiden pesien munista, joista emo oli tuhoutunut. Näistä kaksi tuhoutui (40 %) nisäkäspedon tekosena. Jatkuvat sateet sotkivat jäljet pesien ympäriltä, eikä sitäkään kautta saatu tarkempaa tietoa pedosta.

Alustavia päätelmiä

- Pesätuhoja sattui tutkimuksen kannalta valitettavan vähän tänä vuonna (9 % vs. keskiarvo 35 %). Kummassakin tapauksessa tuhon jälki viittaa nisäkäspetoon. Koska videokameroita ei ollut käytössä, täyttä varmuutta pedosta ei saatu. Syynä vähäiseen pesätuhojen määrään alueella voidaan pitää vahvaa myyräkantaa, jolloin pedoilla on ollut syötävää (pöllöillä menee hyvin). Varislintuja alueella on melko vähän.
- Radiomunamenetelmästä voidaan sanoa, että se periaatteessa toimii, koska teeret hautoivat sitä kuten omaansa. Sillä saadaan jotakin tietoa eli sen perusteella voidaan päätellä melko varmasti, onko kyse nisäkäspedosta vai varislinnusta (varmuudella yhtään varislinnun nokkimaa ei ollut). Piiloitettuja munia voidaan epäillä nädän työksi, pirstaleiksi purtuja munia onkin voinut sitten käsitellä lisäksi ainakin kettu, supikoira tai mäyrä. Munien analysointi jatkuu vielä, mutta näyttää siltä, ettei olisi videokameran voittanut. Valitettavasti nyt ei ollut resursseja sen testaamiseen, mutta toivottavasti jatkossa. Keinopesien käyttöä ei voida pitää mahdottomana ajatuksena laajemminkin, koska riittävän teerenpesämäärän löytäminen näyttää vaikealta tehtävältä.
- Radiolintujen poikastuotto, poikuekoko ja poikueellisten osuus oli keskimääräistä heikompi tänä vuonna johtuen juuri aikuistappioista, jotka olivat keskimääräistä suuremmat (36 % vs. 27 %). Tällä perusteella ei näytä kovin hyvältä, mutta aineisto on kovin vähäinen, jotta tätä voitaisiin pitää luotettavana syksyn lintukannan ennusteena.

Projektin puolesta 2.8.1998

Pentti Valkeajärvi